

LBRIS

We know
books

Timișoara

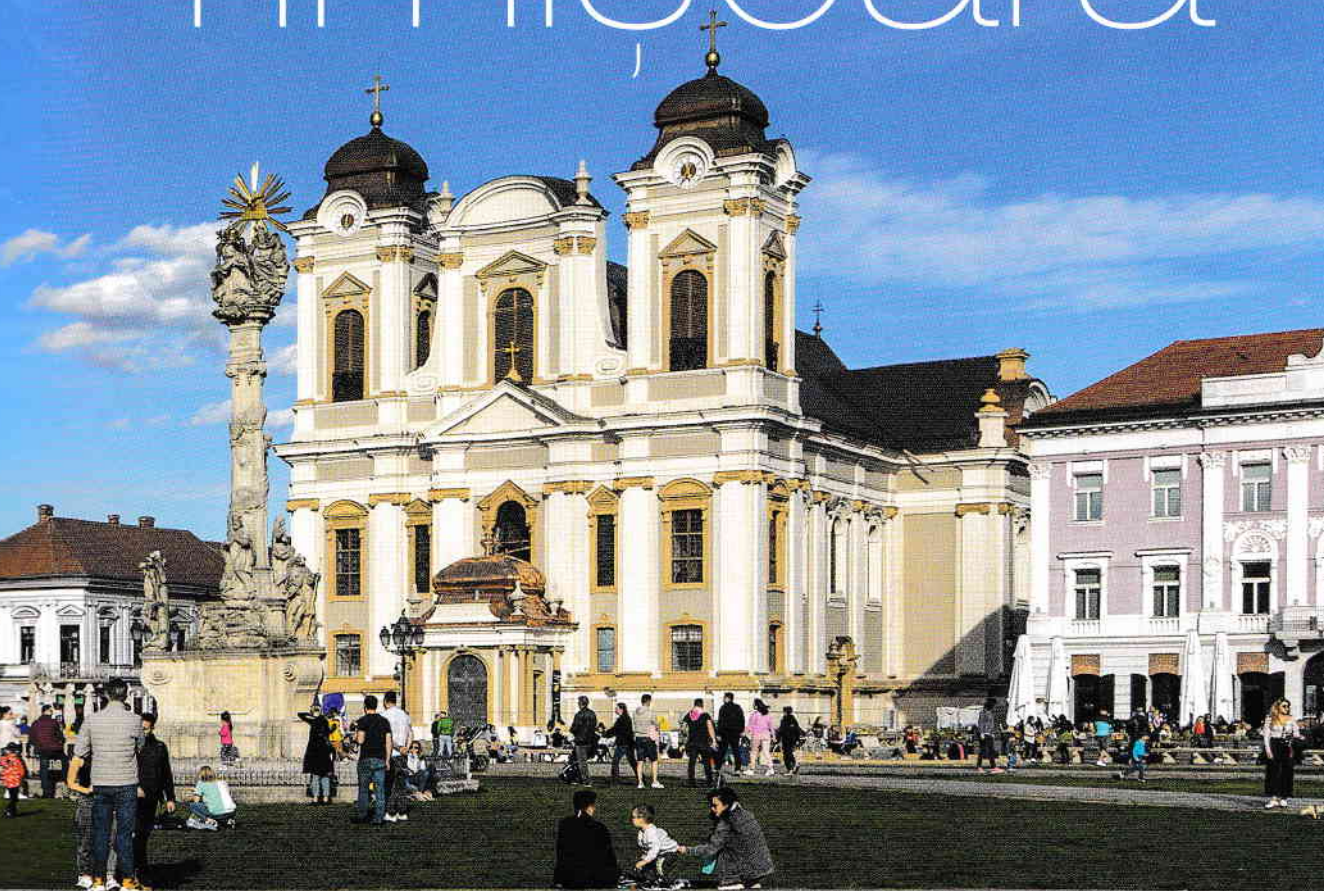

Ad Libri

LBRIS

We know
books

Timisoara

Ad Libri

Florin ANDREESCU

Timișoara, considerată capitala provinciei istorice Banat, este cel mai important centru urban din vestul țării, un oraș multiethnic și multiconfesional, cu un valoros patrimoniu arhitectural și o viață culturală dinamică.

Atestată documentar în secolul al XIII-lea, Timișoara a fost sute de ani motiv de dispută între imperiile din Europa Centrală și Imperiul Otoman. În 1918, Banatul și-a proclamat însă unirea cu România, fapt care a avut loc un an mai târziu, odată cu intrarea trupelor românești în oraș.

Apropierea de principalele centre urbane din Europa a făcut din Timișoara un oraș progresist, locul mai multor premiere naționale și europene. Timișoara a fost primul oraș din România care a avut străzile iluminate cu gaz (1857), primul în care a circulat tramvaiul tras de cai (1869) și primul oraș european în care s-a introdus, în 1884, iluminatul electric al străzilor. La aceste premiere tehnologice se adaugă și una în plan politic. În urma unor proteste de amploare, pe 20 decembrie 1989, Timișoara s-a proclamat liberă de comunism, marcând începutul revoluției care a dus la căderea regimului lui Nicolae Ceaușescu.

Inima Timișoarei, cartierul Cetate, urmașul cetății militare construite de austrieci între anii 1732 și 1760, păstrează în mare parte structura urbanistică riguroasă, realizată începând cu secolul al XVIII-lea, și caracterul unitar al orașelor baroce, fapt care i-a adus supranumele de Mica Vienă.

Clădirile care înconjoară Piața Unirii, timp de secole locul evenimentelor religioase, politice și culturale, formează cel mai important ansamblu baroc din

secolul al XVIII-lea din țară. Spiritul deschis al Timișoarei este demonstrat de construirea aici a catedralelor celor două confesiuni predominante din oraș, romano-catolică și ortodoxă: Domul Romano-Catolic (1736-1774), realizat de maestrul barocului vienez, Joseph Emanuel Fischer von Erlach, privește spre Catedrala Ortodoxă Sărbă (1745-1748), parte a unui complex care înglobează și elegantul Palat Episcopal, cu o elaborată fațadă în stil eclectic, cu influențe bizantine.

La sud de Piața Unirii se întinde Piața Libertății. Amenajată probabil pe locul pieței orașului medieval, a adăpostit începând din secolul al XVIII-lea mai multe clădiri cu funcție militară, dintre care se mai păstrează fostul Generalat (1727), fosta Cancelarie de Război (ridicată în 1727) și Cazinoul Militar (1744-1775). În mijlocul pieței tronează statuia Sfintei Maria și a Sfântului Nepomuk (1753-1756). La doi pași de Piața Libertății se află Sinagoga din Cetate (1863-1865), proiectată în stil eclectic istorist de arhitectul vienez Carl Schumann. Decorațiunile maure, la modă în epocă, amintesc de evreii sefarzi (spanioli), stabiliți la Timișoara în perioada stăpânirii otomane. Comunitatea sefardă și cea așkenază număra în perioada interbelică circa 1 200 de persoane.

Amenajată la sfârșitul secolului al XIX-lea, după demolarea fortificațiilor orașului (din care s-a păstrat doar Bastionul Maria Theresia), Piața Victoriei, cunoscută și ca Piața Operei, este flancată de clădiri emblematice, precum Palatul Culturii (Opera), care adăpostește în spatele fațadei cu accente neobizantine, reconstruită în 1933 de arhitectul Duiliu Marcu, Opera, Teatrul

Național, Teatrul German de Stat și Teatrul Maghiar Gergely Csiky. De la balconul Palatului Culturii, pe 20 decembrie 1989, Timișoara a fost declarată primul oraș liber din România. La capătul sudic al Pieței Victoriei se înalță zveltă Catedrala Mitropolitană, construită între anii 1936 și 1946 în stil moldovenesc, cu elemente eclecticice. Este a doua cea mai înaltă biserică din România (90,5 m) și printre cele mai încăpătoare, putând adăposti peste 5 000 de persoane. Laturile de est și de vest ale Pieței Victoriei sunt ocupate de impozante palate în stil Secession, multe proiectate de László Székely, supranumit arhitectul Timișoarei moderne.

La patrimoniul construit al orașului se adaugă numeroasele clădiri în stil eclectic istoricist, construite în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, și ansamblurile de arhitectură în stil Secession, ridicate la începutul anilor 1900, în cartierele Fabric, Elisabetin și Iosefin, dezvoltate începând cu secolul al XVIII-lea în afara cetății, la est, sud și respectiv sud-vest de aceasta.

Peisajul urban al Timișoarei este completat de râul Bega, primul canal navigabil construit pe teritoriul actual al României. Pe malurile sale au fost amenajate promenade, piste pentru biciclete, locuri de agrement, zone comerciale, piscine, buzunare de vegetație și mai

multe parcuri. Parcul Rozelor a fost înființat în 1891, cu ocazia Expoziției Industriale și Agricole, și folosit pentru prezentarea colecțiilor de trandafiri de către floricultorii bănățeni care, potrivit documentelor vremii, produceau în anii 1930 aproape o jumătate de milion de exemplare din 2 000 de specii. Astăzi în Parcul Rozelor cresc circa 10 000 de trandafiri din 600 de specii.

Datorită structurii sociale complexe, multietnice, și a numărului mare de studenți, care învață la universitățile cu tradiție de aici, Timișoara are o viață culturală bogată, care gravitează în jurul Muzeului Național al Banatului, Muzeului de Artă, Operei, Filarmonicii Banatului și celor trei teatre, în limba română, în limba germană și în limba maghiară. Viața culturală a Timișoarei este însă mult mai ofertantă și a fost stimulată de alegerea orașului Capitală Europeană a Culturii în 2023.

Datorită patrimoniului său arhitectural extraordinar, pe care îl pune în valoare din ce în ce mai bine, vitalității culturale și spiritului progresist, tolerant, dar și intransigent etic al locuitorilor săi – spiritul Timișoarei, cum este cunoscut –, orașul de pe Bega este unul dintre cele mai interesante orașe din România.

Timișoara

Timișoara, the capital of the historical province of the Banat, is the largest urban centre in western Romania, a multi-ethnic and religiously diverse city with an outstanding architectural heritage and dynamic cultural life.

First mentioned in documents dating to the thirteenth century, Timișoara was for centuries fought over by the kingdoms of Central Europe and the Ottoman Empire. In 1918 the Banat proclaimed its unification with the Kingdom of Romania, with Romanian troops setting their seal on the decision when they entered the city the following year.

Historically, its proximity to Europe's large urban centres has made Timișoara a progressive city, the site of many national and European firsts. For example, in 1857 Timișoara became the first city in the territory of what is now Romania to have gas street lighting, in 1869 it was the first in the region to introduce horse-drawn trams, and in 1884 it was the first city in Europe to introduce electric street lighting. On 20 December 1989, Timișoara was the first city in Romania to proclaim itself free of communism, marking the beginning of the Revolution that led to the downfall of the Ceaușescu régime.

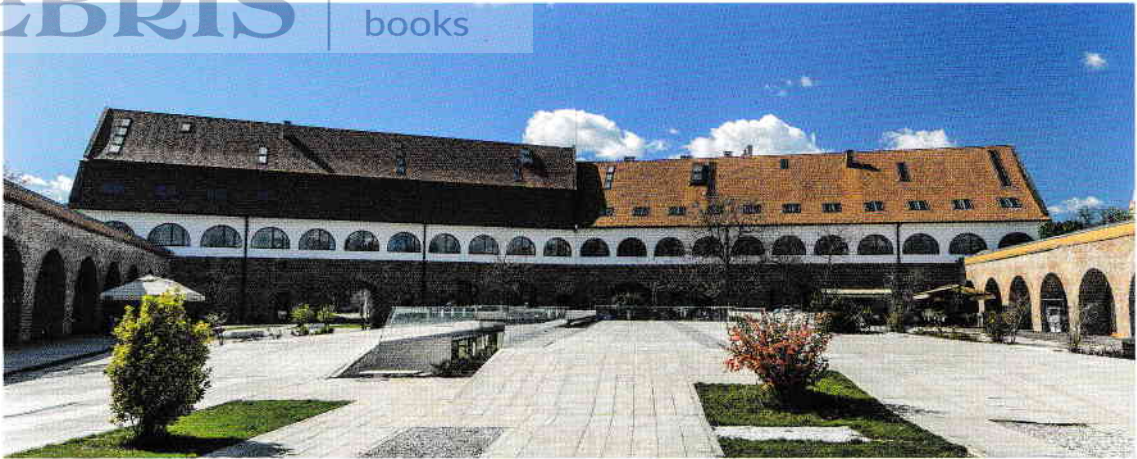
The heart of Timișoara is the Cetate quarter, originally a fortress built by the Austrian military between 1732 and 1760. In large part the city preserves the structure of its early-eighteenth-century urban planning and Baroque architecture, earning it the sobriquet of 'the Little Vienna'.

The buildings that surround Piața Unirii, for centuries the centre of the city's religious, political, and cultural life, form Romania's most significant ensemble of

Baroque architecture. Timișoara's spirit of openness is here demonstrated by the coexistence of two cathedrals representing the city's two main Christian denominations, the Roman Catholic and the Orthodox: the Roman-Catholic Duomo (1736-74), designed by Viennese Baroque architect Joseph Emanuel Fischer von Erlach, faces the Serbian Orthodox Cathedral (1745-48), part of a complex that includes the Episcopal Palace with its elegant Byzantine-influenced eclectic façade.

South of Piața Unirii stretches Piața Libertății. Situated on what had likely been the square of the mediaeval town, the plaza was from the eighteenth century the site of a number of military buildings, of which are preserved the General's Office (1727), the Chancellery of War (1727), and the Military Casino (1744-1775). In the middle of the plaza stands the statue of St Mary and St Nepomuk (1753-1756). A stone's throw from Piața Libertății can be found the Cetate Synagogue (1863-1865), designed in the historicist eclectic style by Viennese architect Carl Schumann. The Moorish ornaments, fashionable in their day, are a reference to the Spanish culture of the Sephardi Jews who settled in Timișoara during the period of Ottoman rule. In the interwar period Timișoara's Sephardi and Ashkenazi community numbered around one thousand two hundred.

Laid out in the late-nineteenth century after the demolition of the city's fortifications, of which only the Theresia Bastion has been preserved, Piața Victoriei, also known as Opera Plaza, is flanked by a number of emblematic buildings: the Palace of Culture (Opera), which, behind its neo-Byzantine façade, redesigned in 1933 by architect Duiliu Marcu, houses the Opera, the

National Theatre, the German State Theatre, and the Gergely Csiky Hungarian Theatre. On 20 December 1989, from the balcony of the Palace of Culture, Timișoara was proclaimed Romania's first free city. At the southern end of Piața Victoriei towers the slender form of the Metropolitan Cathedral, built between 1936 and 1946 in the Moldavian style with eclectic details. At just under three hundred feet high, it is Romania's second tallest church and among the most capacious, with room for more than five hundred worshippers. On the eastern and western sides of Piața Victoriei stand magnificent Secession buildings, many of them designed by László Székely, known as the architect of modern Timișoara.

The architectural heritage of Timișoara also includes numerous buildings in the historicist eclectic style, dating from the second half of the nineteenth century, and architectural ensembles in the Secession style, dating from the turn of the twentieth century, to be found in the Fabric, Elisabetin, and Josefin quarters, which developed from the eighteenth century to the east, south, and south-west of the Cetate respectively.

No account of Timișoara's cityscape would be complete without a mention of the River Bega, the first navigable canal to be built on the territory of what is now Romania.

Along its banks can be found promenades, cycle lanes, recreational facilities, shopping areas, swimming pools, pockets of vegetation, and a number of parks. Roses Park was founded in 1891 for the Exhibition of industry and agriculture, with the object of presenting the collections of roses grown by the horticulturalists of the Banat. In the 1930s, the horticulturalists of the Banat produced almost half a million roses from two thousand species. Today, in Roses Park grow around ten thousand roses from six hundred species.

Thanks to its complex multi-ethnic social structure and the large number of students studying at the city's universities, Timișoara has a rich cultural life, centred on the National Museum of the Banat, the Museum of Art, the Opera, the Banat Philharmonic, and the three Romanian, German, and Hungarian theatres. Timișoara's cultural life reflects its identity and was the major factor in its being chosen as European Capital of Culture 2023.

Thanks to its outstanding architectural heritage, cultural vitality, and the progressive, tolerant spirit of its inhabitants, which combines with their intransigent sense of right and wrong—the Timișoara spirit, as it is known—the city on the Bega is one of Romania's most interesting cities.